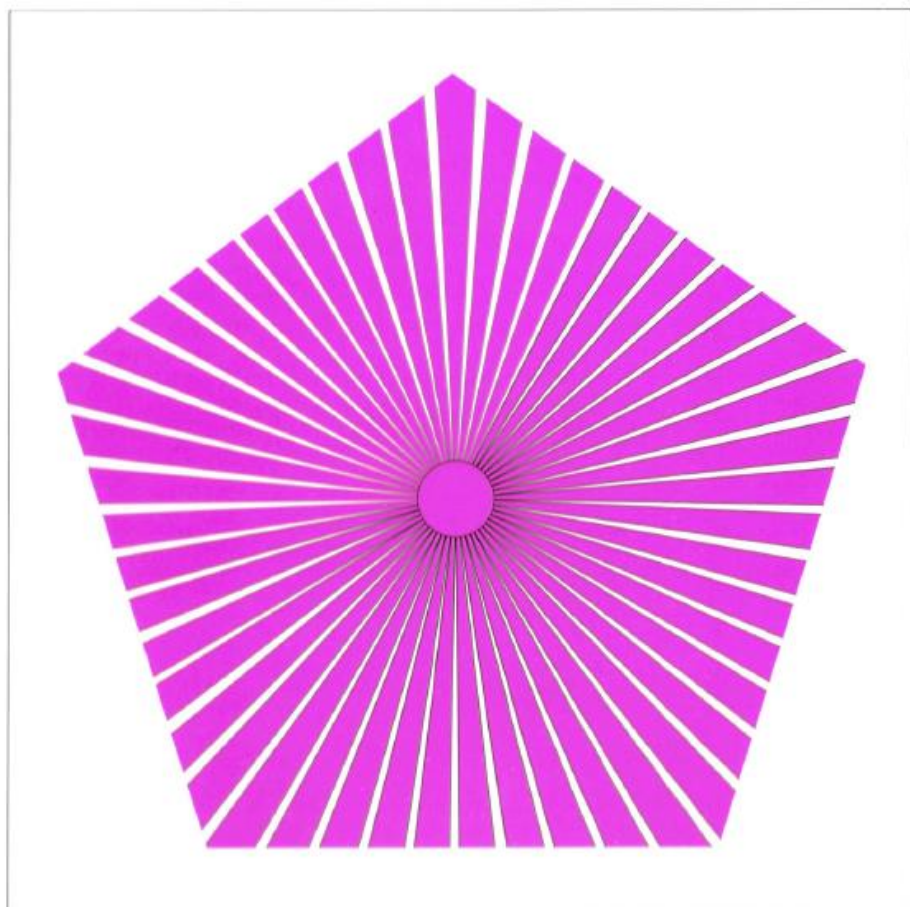

J. van Rijckenborgh

IZVORNA GNOZA EGIPTA 4

*Trinajsti spis**Hermes Trismegist Tatu
O univerzalnem duhu*

- 1 *Hermes: Duh*, o Tat, izvira iz Božje biti same, če sploh lahko govorimo o Božji biti. Kakršnakoli že je, le Duh sam natančno pozna samega sebe.*
- 2 *Duh se torej ne loči od Božje biti; iz nje se razširja kakor svetloba iz sonca.*
- 3 *V ljudeh je ta duh dober, zato so nekateri ljudje bogovi; njihova človeška narava je zelo blizu božanski. Zato je dobri demon bogove imenoval nesmrtni ljudi, ljudi pa umrljive bogove. V nerazumskih bitjih je duša narava. Vendar je tam, kjer je duša, tudi duh, ravno tako kot je tam, kjer je resnično življenje, tudi duša. V nerazumskih bitjih je duša zgolj življenje brez duha. Duh je namreč*

* Grška beseda *noûs* ali *nóos* ima večplasten pomen. Najpogostejša prevedka sta *um* in *duh*, vendar *noûs* pomeni več kot zgolj *umno počelo*, je tudi *spoznanje*, *intuitivno dojetje resničnosti*. Torej sta možna tudi prevedka *duša* in *srce*. Ko *duša* hrepeni po *sluþu*, preþetju z Bogom, je *noûs* orodje mistiþnega zedinjenja. Uporabljamo tudi prevedek *duhovna duša*. Ker v slovenskem jeziku roditeljnik *Duhov*, *duhov* ne obstaja, pišemo *Duhovni*, *duhovni*. Izraz *duhovna duša* dejansko pomeni »*duhovna*« *duša*, *duša* (od) *duba*, mestoma tudi *dub* (od) *duše* oziroma *dub* v *duši*, in tako nakazuje povezavo *duše* z *dubom*. Prim. 14, *Hermesov spis*, 17. vrstica: *Duh* /.../ je *duša* Boga, in 26. vrstica: *dub* (je) v *duši*. Gl. tudi razlago pojmov na koncu knjige pod *Duhovna duša*. Op. prev..

dobrotnik človeških duš: ustvarja in oblikuje jih po volji dobrega.

- 4 *V nerazumskih bitjih deluje duša po njih naravi, v človeških bitjih pa nasprotno z njo.*
- 5 *Vsako dušo začneta v trenutku, ko vstopi v telo, trpinčiti bolečina in poželenje. V gostem telesu namreč bolečina in poželenje izbruhmeta kakor ogenj, v katerega se duša pogrezne in se v njem zaduši.*
- 6 *Kadar duh vodi takšne duše, jim pošlje svetlobo in se zoperstavi njihovim nagnjenjem. Kakor dober zdravnik, ki v telesu izžge ali izreže bolno tkivo, tako tudi duh prizadene trpljenje duši tako, da jo odtegne poželenju, ki je vzrok njene bolezni.*
- 7 *Velika bolezen duše je zanikanje Boga in od tod izhajajoče zmotne predstave, ki povzročajo vse, kar je slabega, a nič dobrega. Ko duh izbojuje boj z boleznijo, duši povrne dobro, kakor tudi zdravnik telesu spet povrne zdravje.*
- 8 *Človeškim dušam pa, ki se ne pustijo voditi duhu, se godi enako kot dušam nerazumskih živali. Duh sodeluje z njimi in pušča njihovim željam prosto pot. Vanje jih potegne silovitost poželenja in hrepenenja, in za njimi se nerazumno ženejo. Vsa nerazumska bitja se nenehno prepuščajo nebrzdanim strastem in željam ter se nikdar ne nasitijo s svojimi grehi. Brezumne strasti in želje porajajo brezmejno zlo.*

- 9 *Za take duše je Bog kot kaznovalec postavil zakon, da bi se ovedle svoje grešnosti.*
- 10 *Tat: Zdi se mi, o oče, da si s temi besedami ovrigel vse, kar si mi poprej razkril o usodi. Mar bo kdo, ki mu je po usodi neizbežno določeno, da bo zagrešil prešuštvo, svetoskrunstvo ali katerokoli drugo hudodelstvo, kaznovan, čeprav je dejanje izvršil po nujnosti usode?*
- 11 *Hermes: Vse je delo usode, moj sin, in zunaj nje se pri vseh, ki imajo telo, ne more zgoditi nič, niti dobro niti slabo. Usojeno je, da tudi tisti, ki je storil kaj lepega ali dobrega, čuti odgovarjajoče posledice. Vsakdo ravna tako, da si z različnimi dejanji nabira potrebne izkušnje.*
- 12 *Toda zdaj ne bova več govorila o grehu in usodi. O tem sva že razpravljala drugje. Zdaj govoriva o duhu, njegovih zmožnostih in o tem, da drugače deluje v ljudeh kot v nerazumskih bitjih. Na nerazumska bitja ne more vplivati blagodejno, pri ljudeh pa ugaša strasti in želje. Pri ljudeh moramo razlikovati med tistimi, ki imajo duha, in tistimi, ki povezave z duhom nimajo. Vsi pa so podložni usodi, rojevanju in spreminjanju, kajti to sta začetek in konec usode.*
- 13 *Vsi ljudje so podložni usodi, vendar tisti, ki sledijo duhu, tisti, ki jih, kot smo rekli, vodi duh, svoje usode ne doživljajo enako kot drugi. Ker so se osvobodili zla, ne doživljajo usode kot nekaj slabega.*

- 14 *Tat: Kaj misliš s tem, oče? Mar prešuštnik ni slab? Morilec ni slab? In podobno vsi drugi?*
- 15 *Hermes: Moj sin, človek, ki ga vodi um, pozna – ravno tako kot prešuštnik in morilec – trpljenje, povezano s prešuštvom in umorom, čeprav ju ni zagrešil. Nemogoče je ubežati spremembi in rojstvu; kdor pa ima duha, se lahko osvobodi zla.*
- 16 *Zato sem, moj sin, vedno prisluhnil besedam dobrega demona. Če bi jih bil demon tudi zapisal, bi bil človeškemu rodu izkazal veliko uslugo. Samo on, moj sin, je izrekel resnično božanske besede, saj kot edinorojeni Božji sin vse umeva. Nekoč sem ga slišal govoriti, da je vse ustvarjeno eno, zlasti utelešena bitja, obdarjena z razumom; da živimo iz potencialne sile, z delujočo silo in bitjo večnosti. Zatorej sta duh, enako kot tudi njegova duša, dobra.*
- 17 *Predmeti duha so torej nerazdeljeni. Duh, ki vlada nad vsem in je duša Boga, je zmožen ustvariti vse, kar hoče. Pretehtaj te besede in jih poveži z vprašanjem, ki si mi ga bil postavil o usodi in duhu. Če se boš vzdržal prepirljivega igrakanja z besedami, boš odkril, moj sin, da duh, duša Boga, resnično vlada nad vsem: nad usodo, zakonom in vsem drugim. Zanj ni nič nemogoče. Sposoben je povzdigniti človekovo dušo nad usodo ali pa jo njej podvreči, če je zablodila. Dojemi veličastne besede, ki jih je povedal dobri demon!*
- 18 *Tat: Povedal je božanske, resnične in razsvetljene besede, oče. Rad pa bi, da mi razložiš še tole. Rekel si, da duša nerazumskih bitij deluje po njih naravi in sodeluje z njihovimi*

goni. Menim, da so goni nerazumskih bitij strasti. Če duša sodeluje z goni, ki so strasti, je tudi duša strast, saj se je dotika patos.

- 19 *Hermes: Zelo dobro, moj sin. Tvoje vprašanje je prodorno, in prav je, da nanj odgovorim. Vse netelesno v telesu je podvrženo patosu (strasti, trpljenju) in je, strogo vzeto, samo strast (patos). Vse, kar poraja gibanje, je netelesno. Vse, kar je gibano, je telo. Netelesno je tudi gibano, in sicer po duši. Tudi to gibanje je strast (patos). Oboje je torej podvrženo trpljenju (patosu), tako gibalo kot gibano; eno, ker povzroča gibanje, in drugo, ker je podložno sili gibanja. Ko se duša loči od telesa, se osvobodi tudi trpljenja (patosa, strasti). Morda bi bilo bolje reči, moj sin, da ni ničesar brez patosa (trpljenja), temveč mu je vse podvrženo. Toda patos (trpljenje) ni isto kot doživljanje patosa. Prvo je aktivno, drugo pasivno. Telesa delujejo tudi sama zase. So negibna ali pa so gibana. V obeh primerih gre za patos (trpljenje).*
- 20 *Netelesno je vedno predmet delovanja in zato utrpeva. Naj te besede ne zavedejo! Delujoča sila in patos (trpljenje) pomenita eno in isto. Uporabil sem pač izraz, ki se je zdel najčistejši, najprimernejši.*
- 21 *Tat: Tvoja razlaga je bila zelo jasna, oče.*
- 22 *Hermes: Bodi pozoren tudi na to, moj sin, da je Bog človeku nasprotno z vsemi ostalimi umrljivimi bitji poklonil dve darili, duha v duši in besedo, ki sta enakovredni nesmrtnosti.*

Če ju bo človek pravilno uporabljal, se ne bo v ničemer razlikoval od nesmrtnih bitij. Še več, osvobodil se bo telesa in odvedla ga bosta k zboru bogov in blaženih.

- 23 *Tat: Ali druga živa bitja uporabljajo besede, oče?*
- 24 *Hermes: Razpolagajo le z zvokom, glasom. Beseda, govor, se zelo razlikuje od glasu. Beseda je skupna ljudem, vsa druga živa bitja pa imajo svoj lasten glas, svoj zvok.*
- 25 *Tat: Mar ni tudi jezik pri vsakem ljudstvu različen?*
- 26 *Hermes: Jeziki se dejansko razlikujejo, moj sin, toda kljub temu je človeštvo eno samo. Tudi beseda je samo ena. Če jo prevedemo iz enega jezika v drugega, odkrijemo, da je ista v Egiptu, Perziji in Grčiji. Zdi se mi, moj sin, da čudežnosti in mogočnega pomena besede še ne razumeš. Blaženi Bog, dobri demon, je govoril, da je duša v telesu, duh v duši, beseda v duhu, Bog pa Oče vsega. Beseda je torej podoba in duh Boga, telo je podoba ideje, ideja je podoba duše.*
- 27 *Najfinejši del snovi je zrak (eter), najfinejši del zraka je duša, najfinejši del duše je duh in najfinejši del duha je Bog.*
- 28 *Bog obdaja in preveva vse, duh obdaja dušo, duša obdaja zrak (eter), zrak obdaja snov.*
- 29 *Usoda, previdnost in narava so orodja kozmičnega reda in urejenosti snovi. Vse, čemur je bila dana duša, je bit; bitnost*

vsega je istost. Toda vsako od teles, iz katerih je sestavljeno vseмирje, je po svoji naravi mnogovrstno; in ker se istost sestavljenih teles kaže v njihovem prehajanju iz ene oblike v drugo, ohranjajo neminljivost.

- 30 *Poleg tega vsakemu sestavljenemu telesu pripada po eno lastno, enkratno število. Brez števila ne bi moglo biti sestavljanja, spajanja ali razkroja. Enote porodijo število, s katerim se povečajo, različni deli pa ga spet sprejmejo vase, ko razpade. Vendar pa snov ostane ena.*
- 31 *Celoten svet, veliko boštvo, ki je podoba Njega, še večjega, in združeno z njim ohranja Očetovo ureditev in voljo, je polnost življenja. Na vsej stoletja dolgi poti vrnitve, ki jo je bil določil Oče, ni v svetu, njegovi celoti ali delih ničesar, kar ne živi. V svetu nikoli ni bilo, ni in tudi v prihodnje ne bo nič mrtvega.*
- 32 *Oče je hotel, da svet živi, dokler ohranja povezavo v sebi; zato je svet nujno Bog.*
- 33 *Kako, moj sin, bi moglo biti v Bogu, v njem, ki je podoba vsega, v njem, ki je polnost življenja, kaj takšnega kot smrt? Smrt je vendar razpadanje, razpadanje pa uničenje. Kako lahko kdo pomisli, da del nečesa, kar je neminljivo, lahko propade, ali da se del Boga more uničiti?*
- 34 *Tat: Oče, torej živa bitja, čeprav so v svetu in del njega, ne umrejo?*

- 35 *Hermes: Ne govori tako, moj sin. Zavedlo te bo, če boš to, kar se dogaja, vzal dobesedno. Živa bitja ne umrejo, le njihova sestavljena telesa razpadejo. Njihov razpad ni smrt, je zgolj uničenje povezave. Ni mišljen kot uničenje, temveč kot ponoven nastanek, obnova. Kajti kaj je delujoča sila življenja? Mar ni gibanje? In kaj je v svetu negibno? Nič, moj sin!*
- 36 *Tat: Se ti ne zdi, da je zemlja negibna, oče?*
- 37 *Hermes: Ne, moj sin, zemlja je edina, ki je prepolna gibanja in hkrati mirujoča. Kako smešno bi bilo, če bi bila hraniteljica vsega negibna, ona, ki vse poraja in vsemu omogoča rast! Nič se ne more roditi brez gibanja. Zelo nespametno je, da sprašuješ, ali je četrti del sveta nedejaven, kajti negibno telo ne pomeni nič drugega kot nedejavnost.*
- 38 *Védi torej, moj sin, da se vse, kar je v svetu, brez izjeme giblje, pojema ali raste. Kar se giblje, tudi živi. Sveti zakon je, da nič, kar živi, ne ostane samo sebi enako, torej nespremenjeno. Vzeto v celoti je svet sicer nespremenljiv, toda vse njegove stvaritve se spreminjajo, ne da bi zares minile ali bile uničene. Samo besede, poimenovanja so tista, ki begajo in vznemirjajo ljudi.*
- 39 *Življenje ni rojstvo, temveč zavedanje, in sprememba ni smrt, temveč pozabljenje.*
- 40 *V tem pogledu je vse nesmrtno: snov, življenje, dih, duša, dub, razum, nagon, vse, iz česar je sestavljeno vsako bitje.*

- 41 *Vsako bitje je torej nesmrtno. Še najbolj pa to velja za človeka, ki je sposoben sprejeti Boga in postati eno z njim. Boštvo občuje edinole s tem bitjem. Na mnoge načine mu prerokuje prihodnost: ponoči v sanjah, podnevi z znamenji, s pticami, iz drobovja, iz oblakov, s hrasti. Tako lahko spoznava preteklost, sedanjost in prihodnost.*
- 42 *Upoštevaj tudi, moj sin, da vsako drugo bitje biva le v enem delu sveta: vodne živali v vodi, kopenske na kopnem, krilate v zraku. Človek pa je povezan z vsemi prvinami: z zemljo, vodo, zrakom in ognjem ter celo z nebom. Dotika se ga in ga zaznava z rastočim spoznanjem in uvidom.*
- 43 *Bog vse obdaja in preveva, ker je tako tvorna kot tudi trpna sila vseirja. Zato ni prav nič težko doumeti Boga.*
- 44 *Če želiš Boga preučevati s svojimi mislimi, opazuj urejenost sveta in lepoto njegovega reda. Opazuj nujnost v svetu pojavnega in previdnost, ki vlada preteklosti in sedanjosti. Opazuj snov, polno življenja, in kako mogočno Boštvo giblje dobro in lépo: bogove, demone in ljudi.*
- 45 *Tat: Ampak vse to so samo učinki sil, oče.*
- 46 *Hermes: Če so zgolj učinki sil, moj sin, kdo jih je potem povzročil? Neko drugo boštvo? Ali ne veš, da so tako, kot so nebo in voda, zemlja in zrak deli sveta, tudi življenje in nesmrtnost, kri, usoda, previdnost, narava, duša in dub vidiki Boga, in da se trajen obstoj vsega tega imenuje Dobro? Ničesar torej ni, ne v sedanjosti ne v preteklosti, kjer ni Boga.*

47 *Tat: Torej je Bog tudi v snovi, oče?*

48 *Hermes: Če bi snov obstajala onkraj Boga, moj sin, kateri prostor bi ji izbral? Kaj bi bila drugega kot brezoblična gmeta, če nanjo ne bi nihče deloval? Če pa kdo deluje nanjo, kdo deluje? Povedali smo, da so delujoče sile Božje stvaritve. Od koga prejmejo življenje vsa živa bitja? Komu nesmrtni dolgujejo zahvalo za svojo nesmrtnost? Kdo spreminja spremenljivo?*

49 *Če govoriš o snovi, telesu ali biti stvari, védi, da so tudi to delovanje Božjih sil. Delovanje sil v snovi ustvarja snovnost, delovanje sil v telesih telesnost, delovanje sil v biti pa bitnost. To je Bog, vse.*

50 *V vsem ustvarjenem ni ničesar, kar ni Bog. Zaradi tega Bog ni opisljiv s pojmi, kot so velikost, prostor, kakšnost, oblika ali čas. Kajti Bog je vse. Je v vsem in vse obdaja. Části ta nauk, moj sin, in ga spoštuj! Samo ena Božja služba obstaja, samo en način, kako služiti Bogu in ga častiti, namreč: ne biti slab.*